شبکه یاریگران پیشرفت ایران

نهمین جلسه تحلیل مسائل روز کشور
حلقه‌های مطالعاتی اقتصاد سیاسی

معماری نوین اقتصاد شهری: بازگشت حاکمیت به مسئولیت‌پذیری اجتماعی

کالبدشکافی تحلیلی «طرح تورم صفر» شهرداری تهران از منظر مکتبی، نهادی و فنی

شبکه یاریگران
پیشرفت ایران

آیا این طرح، صرفاً ارزان کردن چند قلم کالاست؟

خیر. این طرح ظاهری شهری اما باطنی عمیقاً سیاسی و اقتصادی دارد. پس از سه دهه عقب‌نشینی دولت از مدیریت نظام قیمت‌ها، این یک چرخش استراتژیک برای بازگشت به عرصه «حفظ نظام معیشت مردم» در شرایط جنگ اقتصادی است.

تورم صفر به چه معناست؟

تورم اقتصاد کلان (افزایش تدریجی سطح عمومی قیمت‌ها) صفر نمی‌شود. هدف، ایجاد یک «چتر حمایتی» برای فریز کردن و پیش‌بینی‌پذیر کردن سبد اساسی خانوار در برابر شوک‌ها و گرانی‌های موضعی است.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

چهار رکن معماری «طرح تورم صفر»

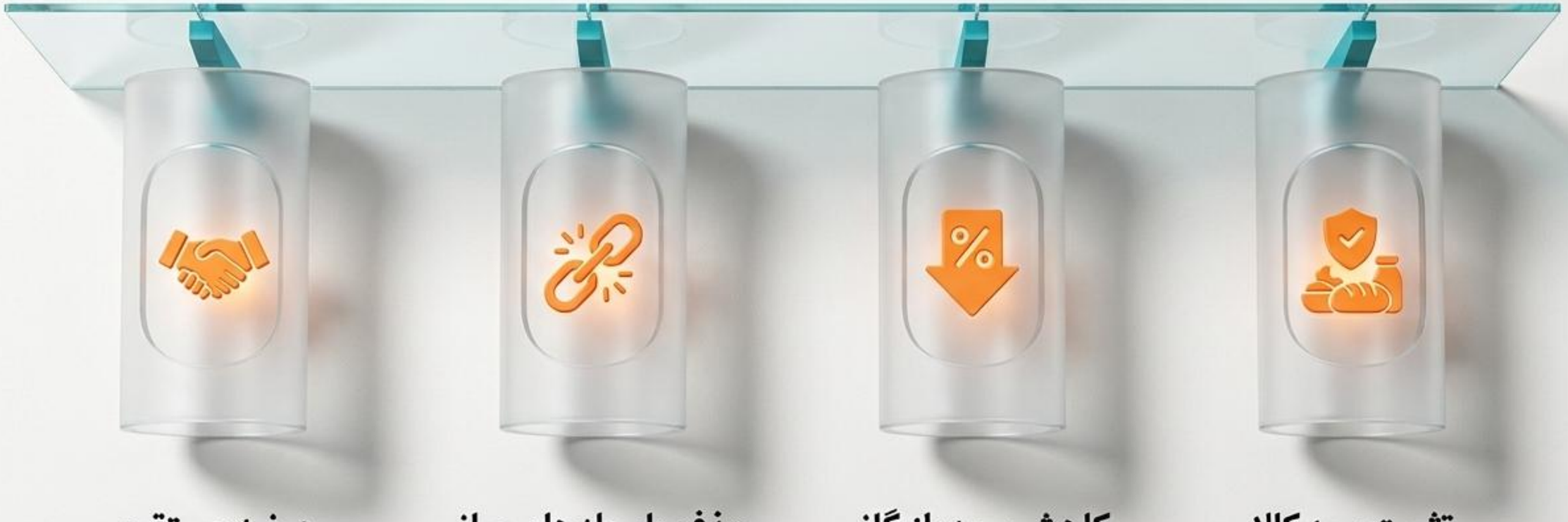

تثبیت سبد کالا

فریز کردن قیمت مجموعه‌ای از کالاهای اساسی و پرمصرف (عمدتاً حوزه خوراک) برای یک دوره مشخص (مثلاً ۶ ماهه).

کاهش سود بازرگانی

تقلیل داوطلبانه حاشیه سود شهرداری به عنوان توزیع‌کننده بزرگ (در فروشگای شهروند و میادین) به حداقل ممکن.

حذف واسطه‌های میانی

کوتاه کردن دست دلالان و بنکداران از زنجیره تأمین، و کاهش دست‌به‌دست شدن کالا از ۵ مرحله به ۲ مرحله.

عرضه مستقیم

ایجاد بستر شهری مناسب برای اتصال مستقیم تولیدکننده (کارخانه/کشاورز) به مصرف‌کننده نهایی.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

سه‌گانه تحلیل: کالبدشکافی سیاست‌گذاری

برای درک اهمیت این چرخش، باید آن را از سه لنز مجزا بررسی کرد:

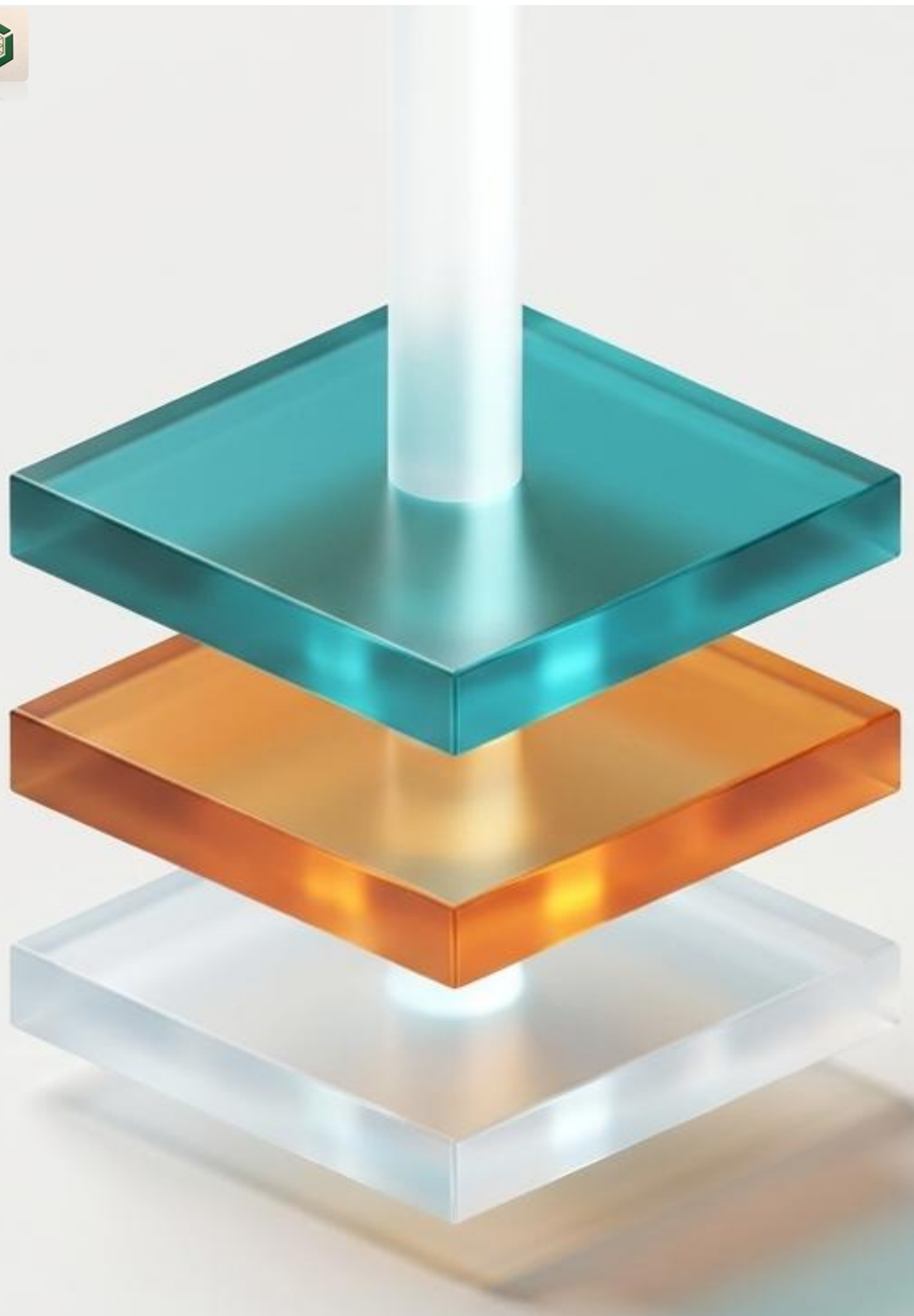

لایه ایدئولوژیک (مکتبی):
فلسفه ورود حاکمیت به بازار، خط قرمز معیشت، و مشروعیت یا عدم مشروعیت سود.

لایه نهادی (ساختاری):
بازتعریف نقش نهادهای عمومی و ریشه‌یابی کج‌سازه‌های تورم در ایران.

لایه فنی (اجرایی):
ظرافت‌های پیاده‌سازی، حفظ مویرگ‌های اقتصاد خرد، و مدل‌های تأمین مالی نوین.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

لایه اول (مکتبی): خط قرمز فقه؛ حفظ «نظام معایش عباد»

سیستم زندگی طبیعی مردم (ازدواج، مسکن، خرید، تغذیه) نباید مختل شود.
تورم‌های موجی و شوک های قیمتی، ذهن خانواده و نظم حیات جمعی را ویران می‌کنند.

حفظ «نظام معیشت» با حفظ نظام سیاسی تفاوت دارد، اما از اوجب واجبات است.
حاکمیت شرعاً و عقلاً موظف به مداخله برای پیش‌بینی‌پذیر کردن زندگی مردم است.

پرهیز از تئوری‌های انتزاعی که تنظیم بازار را به صورت مطلق به مکانیسم‌های رهاشده واگذار می‌کنند.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

کالبدشکافی سود: تفاوت بنیادین نگاه سرمایه‌داری و انقلاب اسلامی

وضع موجود / نگاه سرمایه‌داری

سود بازرگانی (نامشروع)

فرد یا شرکت، کالا را تملک می‌کند و صرفاً به دلیل "مالکیت" و بدون ایجاد هیچ تغییر یا مزیتی، آن را گران‌تر می‌فروشد (مثلاً کالای ۱۰۰ تومانی را ۱۶۰ تومان می‌فروشد).

در فقه انقلاب اسلامی، این سود به رسمیت شناخته نمی‌شود.

نگاه فقهی / آرمان انقلاب

سود خدمات توزیعی (مشروع)

سود تنها در برابر "ارزش افزوده واقعی" مشروع است. هزینه‌هایی نظیر حمل‌ونقل با یخچال، بسته‌بندی، انبارداری و کارگری.

در طرح شهرداری، سود بازرگانی و دلالیِ صرّف به سمت صفر میل می‌کند تا فقط هزینه خدمات واقعی محاسبه شود.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

پایان افسانه «حقوق مکتسبه» دلالان

شبکه‌های واسطه‌گری ادعا می‌کنند سال‌ها در این چرخه تجاری بوده‌اند و ورود دولت به معنای تخریب 'حقوق مکتسبه' و انحصارات شکل‌گرفته آن‌هاست.

مبنای ایدئولوژیک (ارجاع به حضرت امام): حکومت اسلامی حق دارد برای مصلحت عمومی، قراردادها یا حوزه‌های انحصاری شکل‌گرفته را یک‌طرفه لغو کند.

پیام حاکمیت: شبکه تجاری گذشته، دلیل بر تداوم آن نیست. حاکمیت با قدرت وارد می‌شود: یا سود بازرگانی تان را صفر کنید و فقط دستمزد خدمات توزیعی بگیرید، یا از بازی حذف می‌شوید.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

لایه دوم (نهادی): موتورهای دوگانه تورم در اقتصاد ایران

تورم کج‌سازه‌ها (تورم موجی)

نوسانات مقطعی و شدید کالاهای خاص به دلیل احتکار، تبانی، یا زنجیره تأمین معیوب. سیاست‌گذار هوشمند برای مهار این موتور، نیازمند ابزار مداخله مقطعی و نقطه‌زن (مثل طرح شهرداری) است.

تورم ساختاری (هسته سخت)

ناشی از اقتصاد نفتی، خلق پول بانک‌های خصوصی، و جهش‌های نرخ ارز. نیازمند جراحی‌های کلان در سطح دولت مرکزی و بانک مرکزی.

این دو تورم ربطی به هم ندارند. نمی‌توان با ابزارهای اقتصاد کلان، کج‌سازه‌های توزیع خرد را مهار کرد.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

استعاره «صبحانه در نیمه‌شب»: نقد دگماتیسم بازار آزاد

کودکی که فکر می‌کند "نون و پنیر" یعنی صبحانه، حتی اگر نیمه‌شب آن را بخورد، می‌گوید "دارم صبحانه می‌خورم".

جعبه ابزار سیاست‌گذاران ما معیوب است. در شوک ارزی، در زمان جنگ، یا در اوج انحصار، تنها یک پاسخ دارند: "بسپارید به بازار آزاد!"

تنوع در جعبه ابزار سیاست‌گذاری الزامی است. حاکمیت باید توهم کارآمدی همیشگی «عرضه و تقاضای رهاشده» را کنار بگذارد و در مواقع بحران، شجاعانه مداخله کند.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

بازتعریف سیاسیِ نهاد خدمت‌رسان (پلیس و پلیتیکس)

چالش رسانه‌ای:

فشار سنگین تکنوکراتیک به شهرداری که: "پایت را از گلیمت درازتر نکن؛ وظیفه تو فقط جمع‌آوری زباله و زیباسازی است."

واقعیت ساختاری:

در قانون اساسی و اندیشه انقلاب (مفهوم زایش سیاست از شهر)، هیچ نهاد عمومی غیرسیاسی نیست.

نتیجه‌گیری:

شهرداری‌ها صرفاً یک پیمانکار خدماتی نیستند؛ آن‌ها در قبال مبارزه با فقر، مهار انحصار، و تنظیم بازار مسئولیت سیاسی و اقتصادی دارند.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

لایه سوم (فنی): جراحی زنجیره تأمین
تأمین بدون آسیب به مویرگ‌ها

هدفِ حذف واسطه‌ها، لایه‌های ابتدایی (دلالان و پخشی‌های کلان با سودهای نامشروع بازرگانی) است.

نباید خرده‌فروشان نهایی (سوپرمارکت محله، کتاب‌فروش) را حذف کرد. آن‌ها سود حلالِ "خدمات توزیعی" دریافت می‌کنند. نابود کردن لایه آخر منجر به فروپاشی نظام محله‌ای می‌شود.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

مدل مطلوب تعامل حاکمیت:
دولتِ «بستر» نه دولتِ «متصدی»

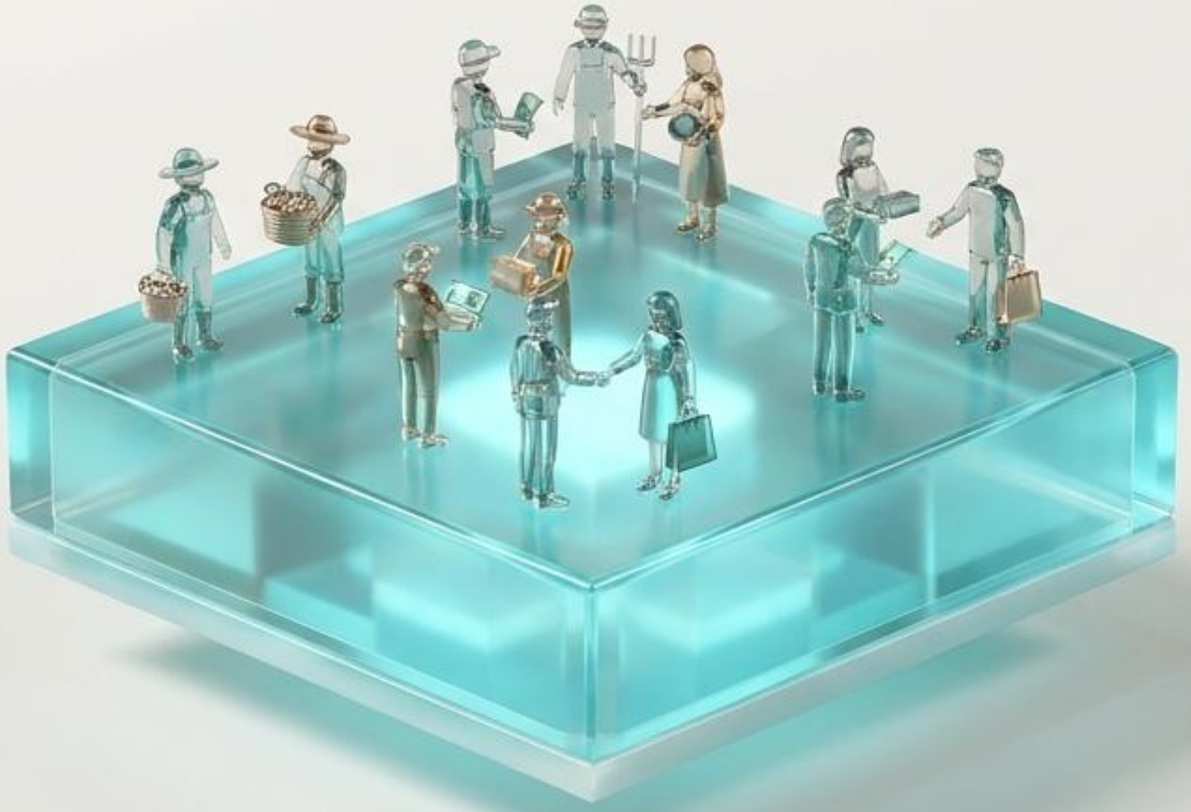

تله تصدی‌گری:

اگر شهرداری یا نهادهای دولتی بخواهند خودشان منحصراً مغازه‌داری کنند و فروشنده نهایی شوند، اقتصاد مردمی فلج می‌شود.

مدل سکو (پلتفرم):

حاکمیت باید نقش بستر و تسهیل‌گر را ایفا کند. تأمین زیرساخت، غرفه، و پشتیبانی لوجستیک (کامیون‌ها و انبارها) تا خود تعاونی‌های مردمی و تولیدکنندگان بتوانند مستقیماً کالا را عرضه کنند.

شبکه یاریگران
پیشرفت ایران

مهندسی تأمین مالی: ارزانسازی بدون «آینده‌فروشی»

شبهه: آیا شهرداری برای این طرح خلق پول کرده، وام بانکی گرفته، یا عوارض شهری را گران کرده است؟ (آینده‌فروشی).

واقعیت اجرایی:

خیر. شهرداری از روش‌های بهینه و **غیرتورم‌زا** استفاده کرده است:

- پیش‌خرید عمده و تضمینی از تولیدکننده اصلی.
- مشارکت مستقیم در تولید کالاها.
- استفاده از ظرفیت انبارهای بزرگ برای دپو و تضمین قیمت ۶ ماهه.
- کاهش قیمت از طریق حذف هزینه‌های زائد واسطه‌گری، نه تزریق یارانه پولی.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

سنتز نهایی:
گذار از «تعیین قیمت» به «قیمت‌سازی»

وضع نامطلوب

در بازار رهاشده، انحصارگران خودشان قیمت را می‌سازند (دیکتاتوری اولیگارشی‌ها به اسم بازار آزاد).

دوره گذار

حاکمیت برای اصلاح مکانیزم‌های خراب، شجاعانه مداخله و «تعیین قیمت» (قیمت‌گذاری دستوری) می‌کند.

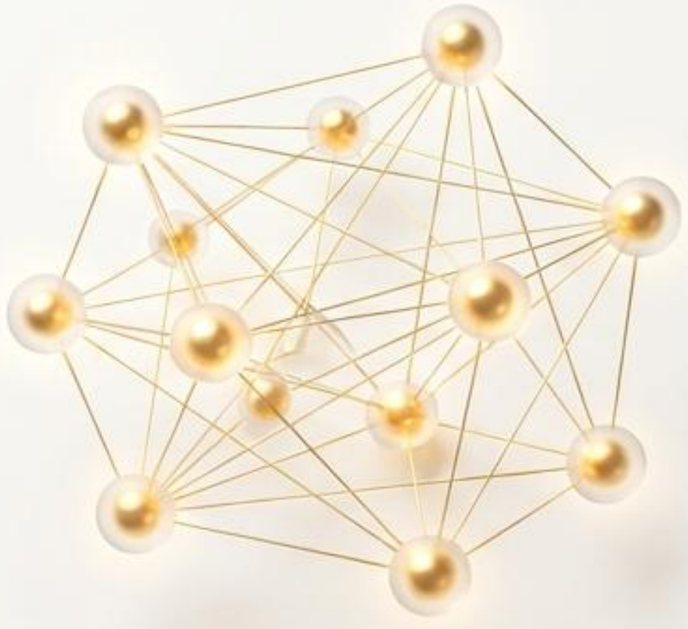

آرمان نهایی

بازارسازی: فراهم کردن ابزار کار برای همه مردم، شکستن انحصار، و رسیدن به قیمتی که عادلانه باشد و به هیچ‌یک از طرفین ظلم نشود.

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

گام بعدی: از تحلیل نظری تا تشکیلات مردمی

وضعیت فعلی: تشکیل بیش از ۳۵ هسته و حلقه مطالعاتی در استان‌های مختلف.

مأموریت: تعمیق مبانی ایدئولوژیک اقتصاد سیاسی (با محوریت دوره مواضع ما) برای عبور از توهمات بازار آزاد و طراحی الگوهای کارآمد جایگزین.

درک چرخش‌های راهبردی نهادهایی مانند شهرداری، نقطه شروعی است برای بازکشف قدرت اجتماعی و مداخله مؤثر جریان‌های مردمی در مسائل کلان کشور.